

Delavska

GLASILO

PRAVICA

KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Eno najtežjih delavskih vprašanj:

Družinske delavske plače

V modernem socialnem neredu je pač najhujše prizadeta delavska družina. Liberalni kapitalizem ji je že dobro stoletje izpodkopal temelje, ko ji ni dal pravice na onem deležu zemeljskih dobrin, ki je brezpogojno potreben, da se more razviti pravo urejeno družinsko življenje. Moderni način dela po tovarnah, splošna verska in pravna zanemarjenost delavske mladine zastruplja telesno in duševno že v naprej one, ki naj bi si ustanovili prave, zdrave delavske družine. Nikjer menda človek tako dobro ne razume tistega boleznega vzklila Pija XI.: »Mrtva snov prihaja iz tovarne požlahtnjena, ljudje pa se prav tam kvarijo in ponižujejo, kakor kadar vidi te izčrpane, duševno in telesno zastrupljene fante in dekleta iz delavskih vrst, ki si hočejo ustanoviti družino.

Zakaj vse to grozno gorje? Kaj je povzročilo to socialno tako nevarno stanje med današnjimi delovnimi množicami? Odgovor na to imamo v besedi Pija XI.: »Zares dolgo si je mogla snov, si je mogel »kapital« le preveč prisvajati. Kar se je proizvedlo, kar se je pridobilo, vse si je lastil kapital, delavcu je ostalo komaj toliko, kar je zadostovalo, da so se po pravile in obnove sile. Zakaj — tako so oznanjali — po nujnem gospodarskem zakonu se vse kupičenje kapitala steka kapitalistom, delavci so pa po istem zakonu izročeni večni bedi ali vsaj prisiljeni živeti v najskromnejših razmerah.« Mi nosimo danes težke socialne posledice te tako krivične razdelitve dobrin med delom in kapitalom. Najbolj kruto se pokazuje te posledice prav v razpadu delavske družine. In zopet se pokazuje, kako se grehi nad enim slojem prebivalstva maščujejo potem nad vsemi sloji. Razkroj delavske družine ni namreč nesreča samo za delavstvo, temveč gre kakor kuga na vse sloje, na kmečkega prav tako, kakor na meščanske. To resnico — kakor se zdi — tudi pri nas v Sloveniji vedno bolj razumevajo.

Radi sicer priznamo, da gospodarsko pomanjkanje ni edini krivec, ki je ubijal celo stoletje delavsko družino. Radi priznavamo, da samo s tem še ne bomo imeli zdravih delavskih družin, ako bodo dobile svoj primerni delež zemeljskih dobrin. Toda vsakemu, ki količkaj pozna zgodovino delavskega vprašanja tekem zadnjih 150 let, je popolnoma jasno, da je to nepravilno porazdeljevanje zemeljskih dobrin v dobi silnega gospodarskega razmaha po vsem svetu stvarno bil glavni krivec nesreče. To je ona korenina, iz katere so pognali vsi drugi strupeni poganjki: Ko so pred 100 leti že šestletni otroci delali v tovarni, ko so tako oče kakor mati in otroci morali po 12, največkrat po 15 ali 14, — da, neredkokrat po 15 ali 16 in včasih celo po 18 ur na dan stati v tovarni ob stroju in pri tem niso mnogokrat niti toliko zaslužili, da bi se vsaj za največjo silo prehranili in oblekli, ali je bilo ob takih gospodarskih pogojih delavske družine mogoče pričakovati kaj drugega kakor navedeni, verski in zdravstveni propad delovnega ljudstva! V sličnih gospodarskih okoliščinah je mogoče pričakovati še kolikor

toliko urejeno pravno in versko življenje le pri nekaterih izjemnih posrednicah, ki so heroični, pri veliki večini je kaj takega nemogoče. Kajti za urejeno versko in pravno življenje je brezpogojno potrebno neko telesno blagostanje, kakor je že Leon XIII. poudarjal za sv. Tomažem.

Glavni vzrok propada delavske družine v modernem času je torej krivična razdelitev dobrin, ki so se v zadnjem stoletju silno namnožile. Kako pa se v moderni gospodarski in socialni ureditvi družbe dobrine razlivajo med delavstvo? Preko plač. Zato je vprašanje pravičnih delavskih plač tako silno važno ne samo za delavstvo, temveč za vse sloje naroda. Ko bi to vprašanje vsaj za silo povoljno rešili tam kje pred kakimi 50 ali 80 leti in se ne bi šele po vojni kolikor toliko resno zavzeli za to, ne bi danes nosili teh neznosnih posledic socialnih krivic.

Pravična delavska plača? Koliko se je že o njej govorilo! Kako jo je mogoče določiti? Nekateri so pravili, da je ona plača pravična, ko delavec za svoje delo dobi toliko, kolikor ima pač podjetje koristi od njegovega dela. Med tem kar nudi delavec podjetniku in tem kar da podjetnik delavcu, mora biti enakost. To lepo zveni. Toda, kdo bo določil korist, ki jo ima podjetnik od delavca? In ali po tem nauku ni človeško delo ponižano na stopnjo navadnega kupnega blaga, s katerim trgujemo? Ali ni popolnoma zanemarjena osebnostna vrednost človeškega dela, ki jo nudi delavec podjetniku.

Drugi pravijo, da je ona delavčeva plača pravična, ki se po gospodarskih zakonih ponudbe in povpraševanja kje ustali. Čim več bo delavcev, tem nižje bo padla in obratno. Ostane vedno pravična, tudi če je izpod življenjskega minimuma. Kajne, kako nizko smo padli, da se je sploh moglo kaj takega javno učiti in — kar je še bolj žalostno — da se to v glavnem marsikje še dandanes izvaja. Kako smo pozabili na človeško dostojanstvo tudi telesnega dela!

Cisto drugačen je krščanski socialni nauk glede pravične delavske plače, ki sta ga z občudovanja vredno odločnostjo učila socialna papeža Leon XIII. in Pij XI. Ko bi mi katoličani ta nauk vsaj s približno enako odločnostjo sprejeli, ga razširili med delovne množice ter ga vsak po svojih močeh skušali izvajati!

Na tri točke je treba paziti — tako pravi krščanski socialni nauk — kadar določamo pravično delavčovo plačo: 1. potrebe delavčeve družine, 2. stanje podjetja in 3. skupno dobro družbe.

Najprej mora torej delavec toliko zaslužiti, da more on in njegova družina s plačo živeti dostojno človeško življenje. To je minimum, ki ga mora doseči vsaka delavska plača, da bo pravična po krščanskem socialnem nauku. Ako delavci ne dobijo tega minimuma, je njihova delovna pogodba krivična in torej po krščanskem navedenemu nauku greh, za katerega odgovarjajo vsi oni, ki na kakršen koli način odločajo pri urejanju delavskih plač: podjetnik in delavec — v kolikor sta seveda pri sklepanju delovne pogodbe res svobodna —, javna oblast,

delavske in podjetniške organizacije, oni, ki so po poklicu dolžni razširati krščanski navedeni nauk, kakor so to vsi vzgojitelji in zlasti dušni pastirji, ki so dolžni opozoriti na greh, ki je v izplačevanju krivičnih plač.

Seveda to ne pomeni, da delavčeva žena in otroci niso po sposobnostih dolžni prispevati k družinskemu blagostanju, vsekakor pa mora oče toliko zaslužiti, da ni treba ženi v tovarno in da otrokom ni treba na tovarniško ali drugo naporno delo, dokler še niso razviti. Takole pravi Pij XI. v »Quadragesimo anno«:

»Najprej je treba delavcu dajati plačo, ki je zadostna za vzdrževanje njega samega in družine. Seveda je prav, če tudi drugi družinski člani po svojih močeh prispevajo za skupno vzdrževanje vseh, kakor je videti zlasti po kmečkih družinah in tudi po mnogih družinah obrtnikov in malih trgovcev, a ne sme se zlorabiti mladost otrok ali slabost žensk. Matere naj delajo predvsem doma in okoli doma in naj skrbijo za domača opravila. Zloraba je, ki se mora na vsak način odpraviti, da morajo matere zaradi premajhne očetove plače zunaj

doma iskati zaslužka in tako zanemarjati domače delo in domača opravila, posebno vzgojo otrok. Zato se je treba z vsemi močmi prizadevati, da bodo dobivali družinski očetje zadostno plačo in mogli z njo primerno poskrbeti za skupne domače potrebe. Če v sedanjih razmerah to ni vedno mogoče, zahteva socialna pravičnost, da se razmere čimprej tako uredijo, da se bo vsakemu odraslemu delavcu lahko določila tolikšna plača.«

Družinska delavska plača ni torej nikaka miloščina delavskim družinam, ni kaka »dobrohotna« podpora, temveč je to osnovna zahteva pravičnega razmerja med delom in kapitalom. Tako uči vrhovna cerkvena oblast že dobrega pol stoletja. Ako v enem ali drugem slučaju začasno ne bi bilo mogoče izplačevati take družinske plače, potem je treba vse storiti, da se vzroki takega nezdravega stanja odpravijo. Da, ako kako podjetje dalje časa ne bi moglo izvršiti te svoje dolžnosti pravičnosti, potem je misliti, ali ni boljše kako urediti, da se podjetje likvidira in si delavstvo pravočasno drugje poišče dela. Ne gre namreč, da bi kako podjetje životarilo na račun delavskih plač. Tako uči krščanski socialni nauk.

Kako praktično določiti v posameznih zemljah višino te minimalne delavske plače, ki je torej družinska? O tem prihodnjic.

Uredba o kontroli cen

V »Službenem listu« kr. banske uprave dravske banovine, kos 15. od 21. februarja, je bila objavljena uredba o kontroli cen. Ta uredba je stopila v veljavo s 14. februarjem 1940. Pod uredbo o kontroli cen spada 31 predmetov. Ti so:

1. kruh;
2. moka, izvzemši 0, 0g, 0gg;
3. otrobi;
4. domače testenine;
5. riž;
6. kava in njeni nadomestki (surrogati);
7. čaj;
8. jedilno olje, razen v steklenicah in lit. konvah do 5 kg;
9. mast;
10. sveže meso;
11. milo, izvzemši luksuzno;
12. sveče vseh vrst;
13. parafin;
14. drva;
15. premog;
16. molino amerikan treh vrst: 75 do 80 cm/l, II, III; 90 cm/l, II, III, 145 do 150 cm/l, II, III; 180 cm/l, II, III; 200 cm/l, II, III;
17. srbsko platno dveh vrst: 42 do 45 cm;
18. bombažovo platno, beljeno: široko 70 do 200 cm;
19. pravi (modri) gradl dveh najcenejših vrst: Ia in IIa;
20. cic (kretón) dveh najcenejših vrst: I, II;
21. bombaževa preja;
22. sukanec od 200 do 1000 jardov vseh vrst, razen svilenega;
23. flanela in barhent za obleke;
24. loden (šajak) in sukno;
25. volna in volnena preja za pletenje in vezenje;
26. sekire;
27. lopate;
28. kopače;

29. kose;
30. srpe;
31. motike.

S to uredbo smo vsaj za nekatere predmete dobili omejitve, da se ne bodo mogli dražiti v nedogled. Poleg tega, da je vzetih pod kontrolo premalo predmetov, katere rabimo posebno delavci, je uredba prišla mnogo prekasno. Ta uredba bi morala iziti takoj v mesecu septembru, čim se je čutilo, da bodo začele cene naraščati. Sedaj je namreč nemogoče ustvariti kar tiče cen stanje, ki je bilo v začetku septembra in v oktobru l. l. Uredba oz. zakonodajalec in z njim vsi skupaj, moramo računati s stanjem, ki je sedaj. Ako bi to vprašanje takoj uredili, bi marsikak nepravilčen dvig cen posameznih predmetov preprečili. Vseh seveda ne. Posebno kar tiče kolonialnega blaga. Toda tudi tu bi imeli kontrolo, katere dosedaj ni bilo in prav nič ne vemo ali je res vsa podražitev utemeljena v dvigu cen na tujih tržiščih.

Indeks cen na drobno za Ljubljano (po indeksu Narodne banke) se je dvigal takole:

Leta 1939.: julij 77.6, avgust 76.8, september 76.6, oktober 80.1, november 98.6, december 102.8.

Leta 1940.: januar 107.2.
Indeks cen na malo je tedaj porasel od septembra l. l. od 76.6 točk na 107.2 v januarju 1940, tedaj za 30.6 točk oz. 39.9%.

Po indeksu mestnega statističnega urada v Ljubljani, ki ga izkazuje samo za živila, je znašal porast cen v času od 1. julija do 1. decembra 1939 za 17.5%.

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Rudarji, odločitev je pred vami!

Trbovlje, 27. februarja 1940.

Se nekaj dni in nastopil bo 3. marec, dan vaše odločitve. Pri teh volitvah obratnih zaupnikov boste imeli v resnici priliko izbire, saj so vložene kakor izgleda kar štiri kandidatne liste. Vse te liste in njihovi predstavniki se potegujejo za Vaše glasove. Nekateri vam obetajo vse mogoče. Nekateri blatijo svoje nasprotnike z vsemi mogočimi podlostmi, samo da vas pridobijo za svoje zaupanje in glasove. Pri toliki izbiri vam je vsakotermu uganka, kam se boste rudarji odločili in kateremu zaupali, da vas bo za vaše težnje zastopal ter za vas posređoval. Menimo, da odločitev ni težka. Kdo vas ni v najtežjem položaju zapustil? To je bil tov. Križnik, na katerem je ležala vsa teža zadnjih dni meznega gibanja. Ta je, ki ste ga klicali in se ni vašemu klicu umaknil. Ta je, ki ste mu takrat edino zaupali, da reši težavni položaj, ta je, ki je zbral vse sile in reševal, kar se je v takem položaju, ko so vsi odpovedali, še rešiti dalo. Ako bi tudi on odpovedal, bi se povrnilo, med vas rudarje, leto 1923. in morda še hujše. Toliko oklevetan od nekaterih in toliko osovražen kot krščanski socialist vsa leta od gotovih in to samo zaradi svoje značajnosti, je v zadnjih dneh meznega gibanja zastavil za vas rudarje tudi svojo eksistenco, saj mu je podjetnik grozil z odpustom in še z vsem mogočim. Takrat pa je izjavil: Ker so mi rudarji dali zaupanje, ne bom odnehal prej, da storim vse, kar kot človek storiti morem. In res je spravljal s pomočjo g. bana do danes 23 odpuščenih, spravljal iz zaporov rudarje, kar se je moglo v tem času zanje izposlovati, da so vsaj ječe prosti. S posređovanjem je dosegel nabavni prispevek. Kot član banskega sveta se je zavzel za popravo sedaj neodgovarjajočega pravilnika bratovske skladnice in za plačane dopuste rudarjem. S posređovanjem svojih tovarišev se je zavzel za proporcni sistem pri sedanjih volitvah obratnih zaupnikov. V letu 1937. je v banskem svetu deloval za sanacijo bratovskih skladnic, katero smo dobili v l. 1938. Pri vsem, kar je delal, je imel vidne uspehe, ker ni odnehal od dela, katerega je za rudarje hotel storiti. Koliko je delavec, ki so z njegovim posređovanjem dobili zaposlitev, koliko je revežev, ki so po njegovi zasluzi dobili podporo, koliko je mladine, ki uživa sadove njegovega dela in jih bo še uživalo. Njegovo srce je odprto za vsakogar, ki je pomoči potreben, nobenih razlik ne pozna pri siromakih in jih tudi poznati ne more. Tu smo njegovi sodelavci navedli le nekaj njegovega dela. Veliko premajhen pa je naš list za naštevaje vsega, kar je on v vseh letih delovanja storil za rudarsko delavstvo in zanj priboril. Prepričani smo pa, da mu vse to ne bo všeč, ker vedno pravi, da raje dela, če ga ljudje blatijo nego hvalejo, ker vsa hvala k delu za siromaka nič ne koristi, pač pa dejanja. No, saj smo mu tudi tako napisali, da se čutijo dejstva njegovega delovanja. Tega našega neustrasnega delavca smo postavili na kandidatno listo Jugoslovanske strokovne zveze, on pa se je upiral, rekoč, saj jaz ne hrepenim po kandidaturah, naj bo kdo drugi, jaz bom vseeno delal za rudarje. Nam članom ni privolil kandidirati, ko pa

so to zahtevali nečlani-rudarji, ki ga hočejo voliti in imeti, je pa dejal: Ako mi boste pomagali delat za delavstvo v splošnem, pa sprejemem, samo ne na prvo mesto, ker tam mora biti rudar, ker le rudar je potreben in vreden tega naslova, ker on trpi in ustvarja dobičke, zato smo mu ustregli in ga postavili na drugo mesto naše liste.

Rudarji! Veliko vas je, ki uživate sadove njegovega dela, imate ga na naši listi, za katero je imel toliko brige, da bi kandidiral okrog njega ljudje poštenja in dela za rudarsko delavstvo. Ze pri sestavi liste smo se pripravili in pomišljali, kateri naj bi bili naši kandidati, da bi mogli vam rudarjem biti po volji. Kolikor smo mogli smo vam ustregli. Eno pa vam zagotavljamo: Če boste izkazali naši listi zaupanje, bomo za vas delali. Kaj bomo mogli doseči, danes ne vemo. Eno pa vemo, da vam bomo vedno govorili resnico in pravico.

V tem je naša agitacija. Vse naše delo boste sami videli in boste o vsem vedno pravočasno obveščeni. Mi gremo v te volitve brez vsakih kompromisov kot krščanski socialisti. Naša lista je lista, ki smo jo sestavili iz našega članstva, brez vsakih priveskov, ker se zavedamo, da le z lastnimi tovariši bomo mogli vršiti pravično in pošteno delo za vas rudarje. Mi gremo v te volitve brez vsake demagoške agitacije, ker se zavedamo, da z demagogijo in frazami se delo

za rudarja ne ustvarja. Kaj bodo delali in uganjali drugi proti nam nas ne zanima. Kolikor nam boste rudarji zaupali, toliko bomo potem delali. Mi upoštevamo tudi naše nasprotnike in jih ne bomo napadali, pa naj napram nam store kar hočejo. Mi imamo zavest, da smo za delavstvo mnogo storili, četudi si drugi laste naše uspehe, jih jim tudi privoščimo in jim našega dela pri agitaciji, če ga potrebujejo, posodimo. Mi se s pavovim perjem ne bahamo, saj vi rudarji sami vidite dejstva ne pa hvalo.

Te volitve so za vas rudarje velikega pomena, ker v tem letu bo potrebno za vas mnogo dela, ki ga imamo mi na vidiku. Treba bo zboljšati kolektivno pogodbo, potrebno bo pridobiti plačane dopuste, kakor jih imajo državni uradniki, potrebno bo izboljšati pravilnik bratovske skladnice in dobiti za upokojece draginjske doklade. Vsemu temu delu je naš predsednik Križnik že postavil zahtevo v banskem svetu. Vsega pa se bo dalo vsaj nekaj popraviti, če boste rudarji pri delu sami sodelovali, kadar vas bomo pozvali, ker le v skupnem delu je moč. Če dobi naša lista zaupnike, ste lahko uverjeni, da ste s tem ustvarili pravo demokratično delovanje, ki ga mi vedno dovoljujemo, ker nam je ljub vsak delavec, samo da je poštenjak, mi odklanjamo hinavce in škodljivce delavskega stanu, ki je tolikokrat zasramoval prav od ljudi, ki bi tega ne smeli počenjati.

Temu ste tudi rudarji sami pričeli. Naša lista ima tudi po sestavi večino vaših sodelavcev, ki z vami trpe v jamah, ker mi hočemu rudarju povsod dati prednost in spoštovanje. Rudar naj zastopa rudarja, rokodelca pa rokodelca na obratu, za vse pa je potrebno skupnih koristi, ker smo drug drugemu potrebni, ker smo vsi tlačeni in dostokrat zasmehovani, kot raja ne vemo kakih ljudi.

Rudarji! Ko boste v nedeljo 3. marca s svojimi glasovi odločevali, dobro premislite, kako boste volili in komu boste dali svoj glas.

Delo predstavnikov naše liste vidite. Poskusili ste v zadnjih letih vse, kar vam pozneje ni bilo všeč.

V nedeljo 3. marca se pa, če ste trezni, odločite tako, da ne bo potrebno kritik in jeze nad samimi seboj, zakaj ste zopet tako vodili, kakor smo vas veliko večino slišali govoriti med zadnjo stavko. Če pa se še sedaj odločite po vaši stari navadi, potem pa ne smete prav nič kritizirati in tarnati, saj ste sami tako hoteli in tako volili.

Mi vam z našo listo nudimo priliko spremembe, ki si jo vi sami kakor ste rekli želite. Mi pa tudi hočemo videti, koliko ste rudarji močje, da kar rečete tudi držite. Če temu ne bo tako, mi vaših nadaljnjih neuspehov ne bomo krivi, pač pa vi sami, ker boste z glasovanjem tako odločili.

Vaše dobro, vaše slabo, to bodi naš apel in agitacija za našo listo Jugoslovanske strokovne zveze, skupine Trbovlje, ki ima belo glasovnico. Na volišču pa sklenite v vaše dobro: Bela naj ostane cela!

Kako je z razbijanjem II. skupine s strani JSZ?

Že v eni zadnjih številčk »Delavske pravice« smo objektivno pojasnili kako stoji zadeva glede nadaljnega obstoja in reorganizacije II. skupine rudarske zadrage.

Kljub temu pa nekateri še vedno pripovedujejo rudarjem, da je JSZ vzrok ukinitve II. skupine.

JSZ je kriva samo toliko v tej zadevi, da je postavila že v oktobru 1938 zahtevo rudarskemu glavarstvu v Ljubljani, da se naj pravila II. skupine kar se tiče volitev zaupnikov za II. skupino rudarske zadrage, prilagode sedanjim razmeram. Tozadevna vloga se je glasila tako-le:

Strokovna zveza rudarjev
Jugoslovanske strokovne zveze
Laško, Trbovlje, 7. okt. 1938.

Predmet:
Sprememba pravil II. skupine
rudarske zadrage.

P. n.
Rudarsko glavarstvo
Ljubljana.

Članstvo strokovnih skupin, včlanjeno v »Strokovni zvezi rudarjev Jugoslovanske strokovne zveze«, že dalje časa postavlja na svojih sestankih zahtevo po spremembi volivnega sistema: volitev poslancev II. skupine rudarske zadrage. To svojo zahtevo utemeljuje članstvo s tem, da je bil z novimi pravili bratovskih skladnic pri tej ustanovi uveden, namesto večinskega, proporcni volivni sistem, prav tako se vrše tudi volitve delavskih obratnih zaupnikov na podlagi zakona o zaščiti delavcev, po proporcnem volivnem sistemu.

Ako je tedaj uveden proporcni vo-

livni sistem, ki je bolj pravičen in demokratičen za volitve v teh in tudi ostalih socialno političnih ustanovah, tedaj ni nobenega razloga, da bi se tudi volivni red za volitev poslancev II. skupine, ne prilagodil razmeram in potrebam časa.

Odbor »Strokovne zveze rudarjev« je v svoji seji dne 26. septembra t. l. o tem razpravljal in glede na zahteve članstva sklenil predlagati uglednemu naslovu spremembo besedila pravil II. skupine rudarske zadrage v §§ 19. do 27., tako da bo odgovarjalo sedanjim razmeram. Kot novo besedilo se naj v citiranih paragrafi pravil II. skupine vzame za podlago volivni sistem volitev delegatov za krajevne skupščine bratovskih skladnic v členih 1. do 16. V zvezi s spremembo navedenih pravil, bo potrebno prilagoditi novemu besedilu tudi vsebino §§ 50., 53. in 56. sedanjih pravil II. skupine.

Ker je sedanji volivni sistem volitev poslancev II. skupine rudarske zadrage v resnici zelo zastarel in ne odgovarja več sedanjim razmeram, smo prepričani, da bo ugledni naslov gornji predlog uvaževal in upravičeni želji prizadetega delavstva tudi ugodil.

V pričakovanju tozadevne rešitve, beležimo z izrazi odličnega spoštovanja!

T. č. predsednik: Zumer S. s. r. T. č. tajnik: Rozman J. s. r.

Se isti mesec je rudarsko glavarstvo dalo na gornjo predstavko naslednji odgovor:

Rudarsko glavarstvo. Št. 6901.
28. okt. 1938. Ljubljana.

Strokovni zvezi rudarjev Jugoslovanske strokovne zveze v Trbovljah.

Na Vašo vlogo z dne 7. oktobra 1938 se obveščate, da je izdelava novega pravilnika za volitve delegatov II. skupine rudarske zadrage v teku.

Načelo tega pravilnika bo proporcionalni sistem.

Za rudarskega glavarja:
Ing. Zupančič s. r.

Iz centrale

Pošta nam dostavlja vedno več pisem, ki so premla frankirana in moramo zaradi tega ob prevzemu pošte plačati kazen »porto«.

Ker pošta zaračuna »porto« v dvakratnem iznosu pisemske teže, se teh kazni nabere precej. Prosimo tajnike krajevnih skupin in dopisnike »Del. pravice«, da pisma zadostno frankirajo.

Urednikova pošta

Popravek. Popravite v članku od 22. II. 1940 »Umetna pripomba ali vprašanje morale« v stolpcu 4., 2. odstavek, kjer je zapisano: »Če je njihovo delovanje tako, da vzdrži«, — mesto: »da ne vzdrži«.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Približno isto sliko kaže indeks, katerega vodi JSZ. V času od septembra 1939 se je indeks cen za hrano dvignil od 119,5 na 139,7 v decembru, tedaj za 20,2 točki oz. 17%. Naši podatki se z indeksom statističnega urada za mesto Ljubljano zelo ujemajo in kažejo precej točno sliko o druginji, ki je nastala zadnji mesec ne samo v Ljubljani, marveč v vsej državi. Slovenija pa je bila in bo pri tem še bolj prizadeta, ker je pasivna pokrajina in mora velik del živih uvažati.

V vseh zahodnih evropskih državah, katere so po vojni mnogo bolj prizadete kot mi in morajo tudi vsa živila uvažati, so se cene življenjskih potrebščin neznatno dvignile.

Ta poizkus dokazuje, da bodo delež na tej druginji najbolj drago plačali mali ljudje, t. j. delavci, nameščenci, obrtniki in kmetje-bajtarji, ki živijo

od dela svojih rok. Nič namreč ne pomaga dvigniti za nekaj odstotkov delavskih in nameščenskih plač, ker se nikoli ne dvignejo za toliko, kolikor poraste druginja. Kupna moč zaslužkov našega delavstva in nameščentstva in s tem tudi vrednost skupnega narodnega dohodka je znatno padla. Se nekaj takih gospodarskih poizkusov pa bomo gospodarsko povsem na tleh.

Zato je v takih primerih treba takoj energičnih ukrepov, ki bodo državi in narodu prihranili težke milijone. Sedaj so jih namreč kasirali špekulantje.

Pa tudi marsikoga ne bo treba preganjati, ker je nad takimi razmerami nezadovoljen in zato osamljen, da ruši temelje države.

Narod, ki bo videl, da se dela za njegovo zaščito, bo zadovoljen in pripravljen doprinesiti tudi marsikatero žrtev. Take, da bi imeli od njih koristi samo špekulantje pa seveda odločno odklanjamo, ker smatramo, da ni to samo v korist ljudi, marveč tudi v korist države same.

Joško Rozman.

Rudarji! V nedeljo 3. marca vsi na volitve obratnih zaupnikov! Volite kandidate Jugoslovanske strokovne zveze. Naša lista ima bele glasovnice. Bela glasovnica naj ostane cela!

Do naših krajev

Vevče

Občni zbor naše skupine papirničarjev bo v nedeljo 5. marca ob 3 popoldne v prostorih g. Gašperlina na »Friškovec«. Občni zbor je važna zadeva vsake organizacije, ker se na njem pregleda izvršeno delo in da smernice za nadaljnje delo. Volijo se novi funkcionarji, ki naj v bodoči poslovni vodi vodijo organizacijo. Važno in obvezno je za vsakega člana in članico, da sodeluje na obnem zboru in tako dobi vpogled v delo. Naj zato nikogar ne manjka. Obiščejo nas na tem obnem zboru tudi tovariši iz Radeč, Količevega in Goričan. Dokažimo, da smo močna in zavedna skupina v sklopu JSZ. Zaupniki, na agitacijo za udeležbo zadnjega člana in članice! Blagajnik naše skupine želi, da tisti člani, ki še nimajo v redu članarine, da jo do obnega zboru poravnajo pri svojih zaupnikih, da bo tudi v tem oziru potreben red. Če 80 odstotkov članov plačuje redno, zakaj ne bi še ostali. Tudi redno plačevanje članarine je del naše zavednosti. Torej izvršite svojo dolžnost do organizacije!

Duplica

Članstvu javljamo, da bo v petek 1. marca po končanem delu ob pol 6. uri pri Planavški 7. občni zbor skupine JSZ. Duplica. Dnevni red bo običajen. Preložili smo občni zbor na delavnik zato, da članstvo ni treba v nedeljo hoditi ponovno na Duplico. Dolžnost vsakega člana je, da prav gotovo pride na občni zbor. Izvolili bomo novo vodstvo naše strok. organizacije. Poročila bodo pisмено pripravljena in zaradi tega čim krajša. Noben član ne sme manjkati. Skupno bomo napravili pogled nazaj in načrt za naprej. Tvoja organizacija polaga letno bilanco svojega dela, ona Te kliče: pridi! Bodi zaveden tudi takrat, kadar je mir, ne samo v boju. — Odbor skupine.

Trbovlje

Clanski sestanek skupine rudarjev bo v ponedeljek 4. marca tega leta ob pol 5 popoldne v tajništvu. Prinesite s seboj legitimacije bratovske skladnice, ker jih odbor rabi za matične številke. Da ne pozabijo zaostankarji poravnati članarine, ker so nekateri še vedno zelo pozabljivi za plačilo in jih mora odbor opozarjati.

Zagorje

Volitve obratnih zaupnikov za zagorske obrate TPD bodo v nedeljo 5. marca v prostorih pisarne obrata Kot-redež.

V Zagorju bomo po nalogu volilne komisije volili obratne zaupnike takole:

Vsak volilec bo dobil od volilne komisije kuverto in tri glasovnice (belo, rdečo in modro). V prostoru, ki bo za to določen, deni celo belo glasovnico v kuverto in jo zalepi. Ostali dve glasovnici, rdečo in modro, raztrgaj in ju vrži v za to pripravljeno žaro. Kuverto je treba izročiti predsedniku volilne komisije, ki jo mora takoj vreči v volilno skrinjico.

Pazite torej! Belo glasovnico celo v kuverto, jo zalepiti in izročiti volilni komisiji.

Vsak zaveden rudar bo oddal svoj glas za kandidate, ki kandidirajo na listi Jugoslovanske strokovne zveze.

Št. Vid

V nedeljo 3. marca bo redni letni občni zbor strokovne skupine lesnega delavstva v Št. Vidu ob 9 dopoldne pri Mrežarju v Št. Vidu. Tovariši, dolžnost vsakega člana je, da se obnega zboru udeleži, da bomo v prihodnjem letu bolj aktivno delali in da se bomo tudi pogovorili, kako bomo dvignili naše plače, ker se dosedaj pri nas kljub draginji še niso prav nič zvišale, razen v treh podjetjih, čeprav je v Št. Vidu in najbližji okolici približno 70 mizarskih delavnic, ki svoje izdelke že dražje prodajajo. Mizarski pomočniki pa še nismo dvignili svojih prejemkov. Zato vsi na občni zbor!

Sorica

V nedeljo 25. februarja 1940 se je vršil občni zbor skupine lesnega delavstva. Udeležba je bila zelo dobra. Kljub visokemu snegu so prišli tovariši po 1 ali 2 uri daleč na občni zbor. S tem so dokazali svojo stanovsko zavednost. Iz predsednikovega poročila je bilo razvidno, koliko se je skupina prizadevala v raznih vprašanih pri zaposlitvi delavstva. Poudarjal je, da je potrebna nujna pomoč tistim onemoglim starčkom, ki ne morejo več delati, a nimajo sredstev za preživljanje. Prav tako tistim številnim družinam, katerih očetje so brez dela in

sredstev. Po poročilu predsednika je bil izvoljen stari odbor z malimi spremembami. Nato je zastopnik centrale Stibelj podal kratak pregled borb JSZ za izboljšanje socialnih razmer in poudaril zahtevo delavstva za svobodno volitve v delavske ustanove.

Radeče pri Zidanem mostu

V nedeljo 25. februarja smo imeli ustanovni občni zbor naše skupine v Radečah. Oblast nam je pred kratkim vložena pravila potrdila. Tov. Klanšek kot predsednik pripravljalnega odbora je podal poročilo o delu tega odbora, kako je naraščalo članstvo in da se je 27. januarja 1940 vršila razprava pri podjetju o zvišanju naših zaslužkov, ki je še precej zadovoljivo izpadla. Skupina šteje že 142 rednih članov in upamo, da bodo tudi ostali vstopili v našo organizacijo, ki je neodvisna in prava delavska organizacija.

Nato je podal besedo tov. Pangeršiču kot zastopniku centrale JSZ, ki je v daljšem poročilu podal pregled današnjega družabnega nerada, v katerem more delavstvo nekaj pomeniti samo v skupnosti, če je povezano v delavski organizaciji, ki vodi odkrito in pošteno borbo za človeka vredno življenje delavca trpina, o borbah papirniškega delavstva v Vevčah, Goričanah in na Količevem, kjer je delavstvo organizirano in si v danih razmerah tudi marsikaj pribori. Poudarjal je tudi, da današnji kapitalistični družabni sistem vsak dan bolj izkorišča delavstvo in črpa iz njega z nizkimi mezdami, z akordnim delom in s priganjstvom svoje visoke dobičke in da mora biti tudi delavstvo za svoje pravice vsak dan na braniku, vsak dan organizirano in vedno postaviti nasproti podjetniku svojo organizirano pomoč, če je potrebno.

Nato so bile volitve novega odbora in so bili izvoljeni v odbor: predsednik Klanšek Ivan, podpredsednik Suligoj Ivan, tajnik Zupančič Fran, blagajnik Kos Franc, gospodar Pohar Fr., odborniki: Klučevšek Marija, Primožič Angela in Kajtna Leopold. V nadzorstvo pa Zahrastnik Franc, Novak Ivan in Odlazek Ivan. Izvolili so se tudi delegati za centralni občni zbor.

Volitve obratnih zaupnikov za naš obrat bodo v nedeljo 3. marca. Skupina je postavila kandidatsko listo, ki je razobešana v podjetju.

Pri slučajnostih so se pojasnile nekatere manjše zadeve, nakar se je tovariš predsednik zahvalil za zaupanje članstva in s pozivom na složno delo zaključil lepo uspeli občni zbor.

Močni beli
zobje brez
zobnega
kamna!

Sargov

KALODONT

proti zobnemu kamnu

Kranj

Volitve obratnih zaupnikov v kranjskih tovarnah se bližajo koncu in lahko trdimo, da bo JSZ izšla iz tega boja kot najmočnejša organizacija. Do sedaj so se volitve vršile v tovarnah: Semperit, kjer smo dobili 1 zaupnika; v tovarni Inteks, kjer je bila vložena samo naša lista in je vseh osem zaupnikov pripadlo nam; v Jugočeški in Jugobrni bodo pa volitve 2. marca. Ker tam tako zaupniki drugih organizacij niso nič delali in je delavstvo dobro informirano, kdo je zanje delal, posebno v Jugobrni, je zmaga naše liste gotova. Da bo pa zmaga čim lepša, naj članstvo gre v polnem številu na volišče in pripelje s seboj tudi svoje tovariše in tovarišice.

V nedeljo 3. marca ima tekstilno delavstvo svoj občni zbor v društenih prostorih pri Lukežu ob 9 dopoldne. Občni zbor imata ob določeni uri tudi ostali dve skupini, zato naj se članstvo obnega zboru polnoštevilno udeleži.

Ljubno

Supina lesnega delavstva v Ljubnem ima v nedeljo 3. marca širšo sejo v gostilni pri Potniku v Okonini. Ker gre za resne stvari, naj gotovo pridejo vsi tovariši. — Odbor.

Tragedija komunizma

V eni zadnjih »Delavskih pravic« (v letu 1939.) sem nekoliko naznačil smer, v katero bi se moral obrniti ves boj proti komunizmu, predvsem pa še boj katoličanov, ki jim mora biti prvo sredstvo v rokah v boju proti vsem nasprotnim ideologijam krščansko sredstvo — ljubezen, resnica in pravičnost. Danes se skušajmo nekoliko približati problemu komunizma samega in ga skušajmo nekoliko razčleniti.

Vsaka revolucija, tudi komunistična, je bila porojena zaradi nekaterih notranjih osnov in resnic, ki so bile vedno vodilo vsake revolucije. Ako se omejimo na zadnji dve, vidimo, da je francoska revolucija proglasila za svoje osnovno načelo svobodo, bratstvo in enakost, medtem ko je Marx, katterega ideologija je osvojila komunistična revolucija za svojo osnovo, postavil za osnovno načelo osvoboditev proletariata od kapitalizma. Vsaka revolucija je bila krvava, vsaka revolucija je bila grozna, v vsaki revoluciji so bile uničene ali vsaj do konca zrahljane vezi starega reda. Tako je šlo do zadnje — komunistične!

Prav temeljna misel komunistične revolucije — osvoboditev proletariata iz suženjstva kapitala — je bila ona najbolj privlačna stran, s katero je komunizem pridobil — zraven preganjanj od te ali one strani, ki jih je vedno iz majhnosti znal razpihniti v veliko mučenstvo — med delavstvom in malimi ljudmi. Na to idejo je bilo oslonjeno vse delo tretje internacionale, od tukaj je izvirala velika ekspanzija komunizma. Ko se je v svoje propagandne namene komunizem v zadnjem času še poslužil slovanstva, je bila njegova razgibanost gotovo vsaj za Slovane zelo privlačna, da so sili, ki se je skrivala za Sovjetsko Rusijo, preveč zaupali in bili za svoje zaupanje zelo močno prevarani. Tragedija Češko-Slovaške republike in zaloigra na Poljskem sta dve zgovorni pričji, vkljub znani krilatici, da

Sovjetska Rusija ni aktivno sodelovala n. pr. v Monakovem in da je zaščitila na Poljskem le svoje pravice.

Popolnoma razumljivo je, da je v komunistični stranki sami ob omenjenih in tudi drugih dogodkih, ki so se odigrali v nasprotju z marksistično doktrino, prišlo do razburjenja in nezadovoljstva. Problem trockizma, s katerim je prevladujoči stalinizem v Sovjetski Rusiji tako kruto obračunal v znanem prvem — inženirskem in drugem procesu, kjer so za revolucijo morali pasti očetje revolucije, je le eden od izbruhov takšne nezadovoljnosti. Obenem pa, ko motrimo nekoliko podrobneje prav o zadnje omenjenih dveh procesov, gledamo v njih znake notranjega razpada komunizma, ki bo, kakor se da slutiti po zadnjih dogodkih, — opravič bolj gotovo svoje delo, kakor vsi boji proti komunizmu in podobno.

Tu se prav za prav začena prava in strašna tragedija komunizma in revolucije. Očetje revolucije, do konca prepričani in iskreni pristaši marksizma in ljeninizma, so po veliki večini mrtvi, njihova smrt ostaja na prvi pogled misterična in nejasna, vse, kar smo slišali o njihovih izpovedih, strahotno neverjetno in nerazumljivo. Dobro se še spominjam, da so se v času obeh procesov časopisi razpisali o tajstvenih mučilnih pripravah, ki ubijajo voljo, o različnih strupih, ki so jih vbrizgavali obtožencem v ječah in podobnih stvarih. In vendar se ne morem zadovoljiti z vsemi temi razlagami in mnenji; vsem zadnjim dogodkom, ki so pobili nosilce revolucije, je treba najti globlje osnove resničnih temeljev. Tragične osebe, kakor Plisnier-jev »Igor« (»Dejanje« letnik II.) in podobni so znamenje in pričča nujnosti teh globljih in pomembnejših vzrokov.

Komunizem, vse kaže, se ni mogel zadovoljiti le s tem, da bi bil ideologija, svetovni nazor, temveč je šel dalje. Komunizem je hotel postati »cerkev« s svojimi dogmami in s slepim verovanjem v te dogme. Vsak dvom v

te, tuzemske, materialistične in osebnostne dogme je postal greh zoper stranko, zoper revolucijo — zoper »cerkev«. Razvoj in dogodki so silno drveli naprej. Zahtevali so jasnost in postavljali dejstva tako trdno, da se jim ni bilo mogoče več zoperstaviti. Marksizem je slonel na hipotezi neprestanega naraščanja proletarskega razreda — razvoj je dokazal nasprotno. Z vedno silnejšim uvajanjem modernih tehničnih pridobitev v industrijo se je proletarski razred začel manjšati in razvoj kaže, da se bo nujno skrčil na minimum. (Glej 12. štev. II. letnika »Dejanja« — razgovor s Plisnier-jem.) Marx je postavil prav proletariata za ustvarjalca novega reda in novega časa in komunistična revolucija je bila prav zato porojena.

Marksizem je moral torej, ako je hotel naprej, zajeti tudi druge in jim dati v svojem krogu mesto. Marksizem je bil in ostane za večno teorija — življenje, komunizem, revolucija, dogajanja v Sovjetski Rusiji — vse to je pa teklo svojo pot. Z življenjem so prišli ljudje in z njimi vse človeško — neuspehi, nepremostljive ovire in vse podobno. Petletka ni bila zaključena tako, kakor so želeli ljudje okoli zelene mize, petletka je dokazala marsikaj, kar vodilnim krogom v Kremlju ni šlo v račun. Resnica je, da komunizem ni mogel v vseh dvajsetih letih zajeti ruskega kmeta, ki tvori večino prebivalstva, resnica je tudi, da komunizem v dvajsetih letih ni mogel pokazati ničesar, kar bi dokazovalo, da je ostal zvest načelu o osvoboditvi proletariata, o osvoboditvi človeka. Ljudje, ki so potovali po Sovjetski Rusiji, so pripovedovali zanimive stvari o tehničnih delih, ki presegajo vse običajne mere, obenem so pa pripovedovali o očividnem pomanjkanju duhovnosti, o pomanjkanju neke čisto osebne človekove svobode, ki je nujno potrebna za resnično kvalitetno duhovno udejstvovanje in delo. — Vse te neuspehe je bilo treba opravičiti. Zdi se po vsem, da so smatrali voditelji stalinizma, ki so prevzeli vsi

oblast v svoje roke, za nujno potrebno prikazati svetu, da se n. pr. petletka ni ponesrečila in izjalovila zato, ker je bila napačno zastavljena, temveč zato, ker so ljudje — morda celo trockisti — s svojo sabotžo to povzročili. In ob vsem tem se nam tragične postave, kakor so n. pr. Pjatakov (po vseh znakih, predvsem pa po zapisniku zasliševanja sodeč, je Pjatakov oni Igor, ki ga je Plisnier tako silno načrtal v svoji istoimenski noveli, ki je bila objavljena v II. letniku »Dejanja«), Zinovjev, Radek, Tuhačevski itd. bolj približajo in smisel Igorjevih besed: »Revoluciji je mogoče žrtvovati več kakor življenje!« dobivajo ob vsem tem svojo zadnjo, pravo in edino smiselno vsebino. Revolucijo je bilo treba opravičiti pred svetom in opravičiti so jo morali njeni očetje s svojimi lažnjivimi priznanji, s svojo lastno krvjo.

Tu se začena notranji razkroj komunizma. Slepo verovanje v dogme, ki jih postavljajo nekateri posamezniki, je samo nujna posledica tega razpada in poizkus razkroj nekoliko zavreti. Z zadnjimi dejanji — sta pa Sovjetska Rusija in z njo komunizem dokazala, da nista ostala zvesta resnici, ki sta jo proglasila za gonilno silo revolucije in vseh komunističnih naporov, da tudi zanju velja trditev, da namen posvečuje dejstva! Zatajiti tako resnico in ji postati tako do konca nezvest, pomenja tragedijo, ki se odigrava v vseh boleznih in groznih scenah pred očmi objektivnega opazovalca. In prepričan sem, da bo razkroj komunizma, ki mu je ta tragedija samo zunanji izraz, opravič bolj sigurno svoje delo, kakor vsak boj proti komunizmu, ki se navadno omeji le na besede. Pomembno postaja zdaj le vprašanje ljudi, ki so spoznali vso to neuspešnost dolgega truda in prizadevanja, vprašanje razočaranih in od življenja zganjenih ljudi in vprašanje nas katoličanov, ki jih moramo prvi pravilno in resnično krščansko sprejeti in jim odpreti vrata v pravo in resnično življenje. Musek K. Vitko.

Položaj žagarskih delavcev v Savinjski dolini

Ze v zadnji »Delavski pravici« smo poročali o gibanju žagarskih delavcev v Savinjski dolini zaradi zboljšanja svojega gnotnega položaja. Razprava dne 15. februarja bi skoraj dovedla do sporazuma. Da še ni bil napravljen sporazum, nosita krivdo zastopnika žagarskih gospodarjev ob Dreti. Kobi imela ta dva zastopnika toliko uvidnosti kot n. pr. zastopniki iz Ljubnega, bi ne bilo nobenih težav. Ker tega ni, smo se 15. februarja razšli sprti.

Na pobudo Delavske zbornice se je vršila ponovna razprava v soboto dne 24. februarja v Radmirju pri Majcenoviču. Na strani delavcev je bila največja pripravljenost. Zelo smo se pa začudili, ko je sporočil g. Kolenc Stanko, predsednik odbora združenja žagarskih gospodarjev, da se člana odbora gg. Gojek Ivan in Zidar Martin ne bosta udeležila razprave, češ da ne moreta razpravljati o višji plači kot 70 din od splava pri gospodarjevi hrani, ker nimata za to pooblastila.

Tako poročilo gotovo ni moglo vplivati na dobro razpoloženje delavstva. Na ravni, ki je trajala več ur, nismo mogli priti do sporazuma. Končno je stavila delavska delegacija naslednji končno veljavni predlog: Delavstvo zahteva, da dobi pri lastni hrani za žagin splav 95 din, pri gospodarjevi hrani pa 75 din. Poleg tega, da ostanejo v veljavi vse ugodnosti, katere so imeli žagarji dosedaj. Če ne sprejmejo podjetniki tega predloga, smatrajo pogajanja za končana in preključijo tudi to, na kar so pristali dne 15. februarja.

Ker podjetniki niso sprejeli tega predloga, so bila pogajanja zaključena kot brezuspešna. Centrala bo pač morala staviti okrajnemu glavarstvu v Gornjem gradu, da razpiše v smislu čl. 15. ponovno poravnalno razpravo.

Vprašanje je: Ali je postopanje dela žagarskih podjetnikov upravičeno?

Na to vprašanje moremo odgovoriti le, če upoštevamo dva momenta in sicer: Ali so žagarski delavci upravičeni, da zahtevajo višje plače in ali so lastniki žag v položaju, da morejo ugoditi zvišanju plač?

Položaj žagarskih delavcev ni bil nikoli posebno dober. Prebijali so se pač iz dneva v dan, kolikor so pač znali. Sedanja druginja je pa nanje pritisnila tako težko, da so v resnici prišli v zelo težak položaj. Ker pa le delo ustvarja pogoje za življenje, kakor je zelo lepo utemeljil v uvodniku »Delavske pravice« naš tovariš Jože Gostinčar, so žagarski delavci upravičeni, da iščejo višjih dohodkov tam, kjer puščajo svoje delovne sile.

Zahtevek po višjih plačah pa ni krivičen tudi iz razlogov, ki se tičejo podjetnikov samih. Upamo, da ne bodo tajili, da prodajajo izdelan les najmanj 40%, celo 50% višje kot so ga prodajali lansko leto. In to ne šele od danes, ampak že dalj časa. Žagarski delavci privoščijo svojim delodajalcem višje dohodke, želijo pa, da se poznajo ti dohodki tudi pri njihovih plačah.

Odklonilno stališče podjetnikov ni upravičeno iz stvarnih razlogov. Kje je torej vzrok tej nenaklonjenosti napram svojim delavcem?

Deloma v njihovi reakcionarnosti. Menijo, da živijo še v časih pred petdesetimi leti. Žagar mora biti njihov sluga, hlapec. Ne sme se prav nič pritoževati. Kar ukrene in odloči gospodar, je vse prav in v redu.

Deloma je kriva temu grabežljivost, pohlep po čim večjemu dobičku. Ta bo pa tem višji, čim nižje bodo plače.

Deloma je kriva zaostalost lastnikov žag. Tisti lastniki, ki so napredni in imajo žage v redu, so vedno pripravljani na razgovore in kolikor toliko ugodijo zahtevi svojih delavcev. Zavedajo se, da zavisi njihov napredek tudi od storitve delavcev. Zadovoljnost delavstva igra tudi pri storitvi veliko vlogo.

Največja zapreka proti pametnemu urejevanju delovnega razmerja so nazadnjaški lastniki žag. Njihove žage so še predpotopnega izvora, zelo preproste in razbite. Zaradi tega je seveda tudi storitev temu primerna. Na taki žagi je žagar velik siromak. Dela noč in dan, zasluži pa nič. Ker hočejo lastniki teh žag konkurirati lastnikom dobrih žag, so proti vsakemu zboljšanju delavskega položaja in hočejo na vsak način ohraniti staro hlapčevsko razmerje med seboj in žagarji še naprej.

V korist javnosti in gospodarstva, pa tudi delavstva v Savinjski dolini je, da se take žage modernizirajo ali pa da izginejo. Take stare zaostale

žage bodo vedno kamen spodtike, dokler bodo obstojale.

Na eni strani bodo zahtevali taki nazadnjaški lastniki žag, da jih štiti oblasti in da se celo krši obstoječa socialna zakonodaja njim v priilog, na drugi strani bodo pa delavci zahtevali tudi svoje, kajti živ v zemljo ne more nihče iti. Stare, nesodobne žage so torej leglo stalnega nemira.

Kakšna bo pot žagarskih delavcev? Med lastniki žag je veliko uvidnih mož. S temi bodo napravili žagarji delovne pogodbe, kakor se je to že zgodilo s podjetnikoma gg. Bačunom in Kolencem. Pri ostalih pa naj govori zakon.

Sedanje gibanje žagarjev v Savinjski dolini dokazuje, kako potrebno je, da se organizacija žagarskih delavcev

Delovna pogodba med žagarji in uvidnimi podjetniki

Žagarji v Savinjski dolini smo se trudili, da bi napravili skupno pogodbo, ki bi veljala za vse lastnike žag in žagarske delavce. Do tega ni prišlo in po čigavi krivdi, smo pojasnili v gornjem članku.

Dva podjetnika pa vkljub temu nista hotela ostati brez delovnega sporazuma. Menila sta: Če so podjetniki tako kratkovidni, da nočejo sporazumno urediti delovnih razmer s svojim delavci, jih bova pa sama. Ta dva podjetnika sta bila g. Bačun Franc iz Ljubnega in g. Kolenc Stanko iz Juvanjskega sela.

Dne 24. februarja 1940 je bil sklenjen za podjetje Bačun Franc naslednji sporazum:

1. Delavstvo dobiva kot plačo od 1 m³ za okrogli les po 25 din.

2. Od prizmeranega lesa pa po 30 din od 1 m³.

Sporazumno je ugotovljeno, da je s to plačo ustrezno vsem zahtevam uredbe o minimalnih mezdah in § 10. zakona o zaščiti delavcev (nadurno delo).

Za primer, da bi podjetnik ugotovil, da delavci ne merijo lesa pravilno, bo znižal plačo za 2 din pri 1 m³.

3. Manjša popravila in lovljenje vode vrše delavci sami brez odškodnine. Ako izvršujejo manjša popra-

izvede do zadnjega moža. Kajti le na ta način bo mogoče ustvariti enotno postopanje v boju za svoje pravice in to enotnost vzdržati do konca, pa četudi traja boj še tako dolgo. Kajti če stopi delavstvo v boj za svoje pravice, mora vzdržati boj do konca, sicer je boljše, da ga ne prične. Tak boj pa more vzdržati le organizirano delavstvo.

Naš boj bo pa prinesel razčiščenje tudi v delodajalskih vrstah. Kakšnega osebnega nasprotstva med lastniki žag in delavstvom prav za prav ni. Kjer so podjetniki uvidni, vlada med delavstvom in njimi prav za prav neko tovariško razmerje. Če nastanejo napete razmere, so jih zakrivili nazadnjaški lastniki žag.

Tudi iz tega stališča je gibanje žagarskih delavcev velikega pomena.

vila, delajo do treh ur brezplačno. Za delo, ki traja preko treh ur, dobe urno plačo.

4. Za pomoč pri večjih popravilih dobe delavci urno plačo in sicer na uro 5.50 din.

5. Delavci ne smejo brez gospodarjevega dovoljenja prekiniti dela ali se odstraniti od delovišča, tako da bi delo stalo.

6. Les se mora rezati natanko po gospodarjevem naročilu.

7. Za sprejem in odpust delavstva so merodajna tozadevna določila obrtnega zakona.

8. Ako izda ban novo uredbo o minimalnih mezdah ali ako se gospodarske razmere znova poslabšajo ali zboljšajo, ima vsaka pogodbeni stranka pravico, da pristopi k novim razgovorom.

9. Ta pogodba stopi v veljavo takoj. S podjetnikom g. Kolencem je bila sklenjena slična pogodba, le prva točka se glasi takole: Delavstvo dobiva kot plačo od 1 m³ za okrogli les po 26 din, če delata dva. Če dela po eden, dobi 24 din od 1 m³.

Točka 2. pa odpade, ker ne pride v poštev prizmerani les.

Upamo, da bodo sledili tudi drugi podjetniki in sklenili s svojim delavstvom slične pogodbe.

Po naših krajih

Dobrna

Naš občni zbor je za nami. Kot nova skupina JSZ smo spoznali, da nam je delavska strok. organizacija najnuj potrebna in delo JSZ širom Slovenije nam je poročilo, da bomo tudi mi na Dobrni urejali svoje pravice za boljši kos kruha s pomočjo naše JSZ. Naše delo je težko in naši zaslužki so majhni, zato je zadnji čas, da se zdramimo in s pomočjo naše delavske organizacije uredimo naše žalostne delavske razmere. Treba bo še mnogo truda in požrtvovalnega dela, da bomo dosegli uspeh, ki ne sme izostati. Zato, tovariši, bodimo vsi trdni in odločni v naši delavski JSZ.

Teharje pri Celju

V podteju Lesna industrija Teharje se nahaja naša organizacija v težkih začetnih težavah. Odpuščeni so bili nekateri člani organizacije, in to brez utemeljenega vzroka. Pri odpustu tovariša Renerja je podjetje prekršilo zakon o zaščiti delavcev in dalo organizaciji povod, da zahteva od okr. glavarstva, da skliče poravnalno razpravo. Okrajno glavarstvo v Celju je izjavilo, da je pripravljeno to izvršiti, če ne pride prej do sporazuma v zadevi navedenih odpustov. Tov. Renner Ludvik, ki je imel proti podjetju vloženo tožbo za izplačilo nadurnega dela, se je s podpetjem pobotal, tako da mu je podjetje izplačalo tretjino toženih zahtev in pristalo, da bo stalno zaposlen brez kakih šikan, ker je on prvi pokretaš organizacije. Z navedenim sporazumom je podjetje priznalo organizaciji ter uvidelo, da je tudi za podjetje najbolje, če je z delavstvom v prijateljskem razmerju. Delavstvo ima po zakonu o zaščiti delavcev pravico biti organizirano in izvoliti obratne zaupnike. Prepričani smo, da nam ne bo ravno na Teharjih zavoljo uveljavljanja teh osnovnih pravic treba zahtevati poravnalne razprave. Podjetje gotovo ve, kaj zakon delavstvu daje,

Škofja Loka

Nad vse g. dopisniku »Slovenskega delavca«, ki me je 16. februarja tega leta pod rubriko Škofja Loka napadel, odgovarjam naslednje:

Kakor vedno, se je tudi sedaj g. dopisnik poslužil najbolj podlega agitacije za volitve obratnih zaupnikov. Poslušil se je moje osebe rekoč, da sem neznačajem, da se potapljam v podlosti in da sem za nje črna oseba. Da se je g. dopisnik poslužil tako umazane agitacije, se mu prav nič ne čudim, ker vem, da je g. dopisnik vsestransko bolan in je izzivanje tudi ena izmed njegovih boleznih, ki je kroničnega značaja. Tako postopanje pa ne bo njemu, še manj pa njegovim tovarišem prineslo prav nobenih koristi, kar se je že večkrat izkazalo, in to tudi pri zadnjih volitvah obratnih zaupnikov. Pripomnim pa g. dopisniku, da jaz nisem kriv, da ZZZ v tovarni »Šešir« še ni postala vodilna, kakor je pred letom dni oznanjevala. Upam pa, ker so tako dobri, pošteni in kratko rečeno popolni, da bodo postali vodilni vsaj na drugem svetu. Kar se pa mene tiče, da sem neznačajem, ga opozarjam, naj kar okoli sebe pogleda, pa mu bo stopilo pred oči več oseb, ki pa niso iz naših vrst. Poudarjam še enkrat, da niso iz naših vrst, pa se mi vendar zdijo nekam čudnega značaja, čeprav vpijejo v njihovem članku, kako so značajni. Bili so najprej rdeči, potem črni in plavi, potem beli in sedaj zeleni. To se pravi: dames tička, jutri miška, pač kakor kaže. Gledajo samo na svoje koristi, delavstvo jim je pa le malo mar.

Glede tega, da se potapljam v podlosti, si z g. dopisnikom lahko kar roke podava. Očitek na preteklo soboto in na 9. maj je moja oseba zadeva, ki nikogar nič ne briga. Gospod dopisnik je ob priliki volitev obratnih zaupnikov dobil priliko, da je moje osebno zadevo 9. maja izbruhal iz svojega želodca, kajti devet mesecev ga je tiščalo in ščipalo, da ni mogel dosti je-

Zapiski

Letni zbor Kmečke zveze v Celju. V nedeljo 25. februarja je imela KZ letni zbor v Celju. Ta zbor nas kot delavsko organizacijo mora zanimati, saj mora slej ko prej priti do tega, da bo strokovno organizirano slovensko krščansko delavstvo našlo skupno torišče s strokovno organiziranim našim kmetom. To pa se bo moglo zgoditi le tedaj, kadar bosta obe organizaciji neodvisni. Ta zbor je ponovil zahtevo po avtonomiji Slovenije. V tem pogledu naj navedemo odstavek točno po poročilu »Slovenskega doma« z dne 26. februarja, ki se glasi: »To odobravanje se je še samo stopnjevalo, ko je govornik izjavil, da od svoje zahteve po slovenski avtonomiji ne bomo nikdar odstopili in da zahtevamo takojšnje uresničenje že svoje 20 letne zahteve. Nasproti brezpomembnim intrigam domišljavih »voditeljev« proti slovenski avtonomiji je govornik poudaril, da mista kompetentna govoriti o »socialnem, gospodarskem in kulturnem polomu« bodoče avtonomne Slovenije, ker vse, kar je bilo v tem oziru dobrega in velikega v Sloveniji storjenega, je bilo delo Slovenske ljudske stranke in zadnja leta delo Slovencev v JRZ. Naj pa se govori ali piše v prihodnje kar koli, eno morajo vedeti vsi, in to je, da Slovenci nikdar ne bomo dopustili, da bi igrali v strankini ali v državni politiki peto kolo, ker smo tako svoje stališče dolžni braniti ne le v duhu in pravih stranke, ampak smo dolžni to glede na našo politično zgodovino in iz spoštovanja in hvalečnosti do svojega slovenskega voditelja Antona Korošca, ki je v vseh, tudi najtežjih časih, znal varno krmariti naš narodni čolniček v dobro ne samo Slovincem, ampak tudi Srbom in Hrvatov in vse naše države.«

V odbor so bili izvoljeni v glavnem JRZ-senator Janez Brodar za predsednika, inž. Muri Lambert za blagajnika, odvetnik dr. Josip Voršič za tajnika, član glavnega odbora JRZ bivši minister in senator dr. Kulovec Fran. Med drugimi je v odboru tudi soproga gospoda predsednika, bivši poslanec Stric Janez, bivši poslanec dr. Lavrič Joža in več drugih, med kmeti pa so po večini zastopniki večjih gruntarjev, torej tiste plasti, ki počasi gine.

Ako ste delavci resnično zavedni, potem vlagajte svoje prihranke v PRVO DELAVSKO HRANILNICO IN POSOJILNICO V LJUBLJANI.

Tudi delavske organizacije imajo svoj denar pri nas.

sti, zato je revež tako hiral in spreminjal barvo.

G. dopisnik me je opisal kot črno osebo, ki se skriva pod belo barvo. Povem mu, da bom še pripadnik bele barve, pa naj pride kar hoče. Saj bi se tudi zelena barva rada naslonila na belo barvo, pa ji ni uspelo. Prav nič se ne bom zagovarjal, kakršen sem, tak bom tudi ostal in nihče me ne bo izpreobrnil — najmanj pa g. dopisnik. Ostati moram tak, ako hočem biti kot tistim osebam, ki se plazijo okoli mene in hočejo, da postanem malodušen. Opozarjam pa še g. dopisnika, naj bo glede črne osebe zelo previden, ker se mu sicer zna zgoditi, da postane nekoga dne tudi on ves črn.

Končno pa povem vsem vodilnim gospodom ZZZdarjem, da me s tem člankom od 16. februarja tega leta v »Slovenskem delavcu« niso prav nič omalodušili, nasprotno napravili so me še bolj borbenega za delavske pravice.

Franc Logonder.

Delavska PRAVICA
GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izšla vsak četrtek popoldne, v priložni prazniku dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-1. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-1. Oglasi po ceniku. — Telefon št. 4948. Stevilka post. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejuje in odgovarja Rozman Joško v Ljubljani (redak. za kuzorej) »Delavske pravice«. Srečko Zamer, Ljubljana. Tiska Zadruga tiskarna r. z. o. z. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejso)